

Behandelingsvoorstel voor de commissie Cultuur en Economie

Onderwerp: Sluiting Kasteel Amerongen

Cie-datum : 8 juli 2002

Cie-nummer:

Procedure: in GS (na Cie. Vergadering) op: 9 juli 2002
eerdere behandeling in cie: nee
in PS: nee

inspraak: nee
op:
op:

Behandelend ambtenaar: F.A.A. Huisman
(ma-mi tot en met do-mi)

toestel: 2272
b.g.g.: 2214

Samenvatting

Zoals al bekend via de media is museum Kasteel Amerongen met ingang van 1 april 2002 voor langere tijd gesloten. De redenen zijn onvoldoende brandveiligheid, defecten aan het gebouw en een zorgwekkende staat van delen van de voorwerpen in het interieur. Het kasteel moet geheel worden ontruimd en een omvangrijke reddingsoperatie gestart. Een Plan van Aanpak is naar verwachting eind 2002 gereed. De hulp van de Rijksdienst Monumentenzorg en het Instituut Collectie Nederland is ingeroepen. Ook het ministerie van OCenW en de provincie zijn benaderd. Aan de provincie wordt een bijdrage gevraagd voor fase 1. Het gaat om noodmaatregelen voor delen van de collectie voorwerpen die in hun huidige vervallen staat niet kunnen worden geëvacueerd.

Voorgesteld wordt uit het museumkrediet 2002 een bijdrage van € 73.298,- te verstrekken en een garantiesubsidie van € 22.000,- ten laste van het museumkrediet 2003.

Wordt geagendeerd:

om advies over de volgende vraag : kunt u instemmen met de voorgestelde ruimhartige subsidiëring voor fase 1. van het vernieuwingsproces in Kasteel Amerongen ?

Toelichting

I Ter introductie

Kasteelmuseum Amerongen behoort tot het meest waardevolle erfgoed in de provincie. Het pand, het interieur en de kasteeltuin hebben in hoge mate hun laat 17e en 18e eeuwse karakter behouden. Doordat het goed door de eeuwen heen voornamelijk in handen van twee families is geweest, vormen huis en interieur een duidelijke eenheid - dit in tegenstelling tot bv. Huis Doorn, dat door ex-keizer Willem II werd gevuld met willekeurige, geliefde 'spullen' uit Berlijn. Kasteel Amerongen geeft als geheel een prachtig beeld van de opvattingen en de allure van de 17e en 18e eeuwse Nederlandse elite. Zijn historie is mede belangrijk vanwege de lijnen naar het Huis van Oranje en de geschiedenis van ons land.

Samen met Slot Zuilen in Oud Zuilen is Kasteel Amerongen het enige museum dat een vast jaarlijkse exploitatiesubsidie van de provincie ontvangt. Het structurele subsidie dekt ongeveer 40% van de exploitatiekosten en bedraagt in 2002 € 98.200,-. Naast het vaste jaarlijkse subsidie zijn incidentele subsidies verstrekt uit monumentenkredieten en kredieten voor toerisme en museumbeheer. De deeltijdconservator was jarenlang de enige professionele kracht. Sinds ruim 2 jaar is er een directeur. Veel werk werd (en wordt) verricht door vrijwilligers.

II De problematiek

In het kader van het reguliere museumkrediet heeft Kasteel Amerongen een subsidieverzoek ingediend. Het is het enige subsidieverzoek voor de zogeheten voorjaarsronde. De aanvraag houdt direct verband met de tijdelijke sluiting van het kasteel en betreft een bijdrage in de kosten van twee noodmaatregelen voor collectie-onderdelen. Aangezien in het subsidieverzoek meer subsidieaanvragen worden aangekondigd, hebben wij overleg gevoerd met de directie. Dit heeft geresulteerd in een aanvullende aanvraag met een duidelijk overzicht van noodmaatregelen voorzover die nu zijn te voorzien. Bijgevoegd vindt u de beide aanvragen.

In de afgelopen circa 4 jaar is duidelijk geworden dat zich bij het kasteel verschillende knelpunten opstapelden.

Sedert eind 1999 heeft het kasteelmuseum enkele belangrijke stappen gezet. Zo is het bestuur gedeeltelijk vernieuwd en is een voltijd directeur aangesteld, die vervolgens een deel van het personeel, met name de conservator, heeft vervangen. Voorts is de hulp ingeroepen van landelijke experts van de Rijksdienst Monumentenzorg (RDMZ), de Rijksinspectie Cultuurbezit en het Instituut Collectie Nederland (ICN). Hun onderzoeken hadden alarmerende uitkomsten. De noodtoestand betreft de staat van zowel het interieur als het pand.

Ondanks meerdere restauraties, die mede door rijk en provincie werden gesubsidieerd, verkeren delen van het hoofdgebouw in slechte staat. Het pand voldoet al jaren niet aan de voorschriften van de brandweer. Ongetwijfeld als reactie op de grote ongelukken in Volendam en Enschede wordt er niet meer gedoogd en is het huis nu op last van de brandweer gesloten.

Ook de collectie voorwerpen, het interieur, verkeert in slechte staat. Dat is deels te wijten aan opvattingen over beheer. Zo is in het verleden vooral gekozen voor grondige aanpak van enkele stukken, zoals restauratie van een aantal bv. schilderijen, terwijl beter gekozen had kunnen worden voor conserveren van grote aantallen voorwerpen om verval te stoppen. Delen van de collectie zijn zozeer in verval dat ze eerst moeten worden behandeld voordat ze kunnen worden verhuisd naar een tijdelijke opslag. Hierop hebben het subsidieverzoek en het aanvullende subsidieverzoek betrekking.

Zoals uit het subsidieverzoek blijkt worden de totale kosten van de reddingsoperatie op € 25 mln. geraamd. Een groot deel daarvan zal naar verwachting door het rijk worden bekostigd.

Door de sluiting van het kasteel komt daar nu een wankelende financiële basis bij. Het wegvallen van inkomsten uit entreegelden en huwelijksluitingen leidt in de komende jaren waarschijnlijk tot een jaarlijks ongedekt begrotingstekort van circa € 90.000. Dat zal personele gevolgen hebben als niet wordt bijgesprongen. Voorkomen moet worden dat de nieuwe, kleine maar professionele staf moet worden ontslagen.

Los hiervan staat de vraag of het vaste exploitatiesubsidie moet worden verhoogd.

III Het subsidieverzoek

Zie het overzicht op blz. 9 van de Toelichting.

De aanvraag heeft betrekking op fase 1. van de reddingsoperatie en bestaat uit:

* aanvraag februari 2002 noodplan schilderijen en wandtapijt. Gevraagd 13.580,- zijnde 60% van de totale kosten, cfm. de subsidieregeling Museumsubsidies;

* aanvullende aanvraag mei 2002 diverse noodmaatregelen. Gevraagd 77.200,-, zijnde 100% van de totale kosten, in afwijking van de regel dat de provincie maximaal 60% bijdraagt. Er staan nog 5 pm-posten in het overzicht, terwijl men zich bij de ingevulde posten moet realiseren dat het om ramingen gaat. Mede daarom heeft het kasteelmuseum nog geen aanvragen bij de culturele fondsen kunnen indienen. Onzekerheid dus aan de kostenkant en de kant van de inkomsten. Een eigen bijdrage is problematisch omdat het museum voorlopig geen toegangsgelden kan incasseren.

Gegeven de uitzonderlijke situatie in Amerongen, gegeven de kosten die RDMZ en ICN nu al voor hun rekening nemen en gegeven het nog te verwachten grote financiële aandeel op rijksniveau, stellen wij voor een ruimhartige financiële bijdrage te verstrekken. In 2002 en 2003 kan daarvoor het museumkrediet worden gebruikt, dat jaarlijks € 122.600,- bedraagt. Als er substantieelere bijdragen nodig zijn zullen die te zijner tijd via de Kadernota moeten worden verkregen.

In totaal vraagt Kasteel Amerongen voor fase 1. een bijdrage van € 84.700,-. Hiervan kan € 73.298 worden gedekt uit het museumkrediet 2002. Dat is dan op. Resteert een bedrag van € 11.402,-. Omdat, zoals gezegd, de ramingen zijn omgeven met onzekerheid, is het voorstel om voor 2003 een garantiesubsidie te verstrekken. Om de nodige armslag te geven stellen wij een garantiesubsidie van € 22.000,- voor. Voorzover niet nodig vloeit het geld nog tijdens het boekjaar terug in het museumkrediet en kan het dus voor andere projecten worden gebruikt. Hierbij het voorbehoud dat provinciale staten voor 2003 voldoende middelen beschikbaar stellen en van goedkeuring van de provinciale begroting.

IV Tot slot

Deze reddingsoperatie zal gepaard gaan met een bezinning op het museum in zijn totaliteit. Beleid, organisatie en financiële positie van het kasteel worden onder de loep genomen, zodat het kasteel als een geheel vernieuwd museum zijn deuren kan openen. Als vaste subsidiënt zal de provincie hierbij nauw betrokken moeten zijn. Wij zijn dan ook van plan om een actieve rol te spelen. Deelname aan de inmiddels ingestelde stuurgroep is een eerste vereiste.